

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра ФІНАНСІВ
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 07072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за освітньою програмою Податкова та митна справа
на тему: **«Система оподаткування юридичних осіб»**

Виконавець:

студентка 42 групи ФФБС
Смирнова Ренальда Вадимівна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент кафедри фінансів
(науковий ступінь, вчене звання)
Дубовик Ольга Юхимівна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ОДЕСА-2024

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність. Дослідження процесу модернізації податкової системи залишається дуже актуальним, оскільки податкова система є ключовим інструментом управління економікою країни та впливає на багато аспектів життя суспільства. В економіці постійно виникають нові виклики та кризи, такі як: фінансові кризи, пандемії або зміни у світовій торгівлі. Податкова система повинна бути гнучкою, щоб реагувати на такі виклики і забезпечити стабільність економіки. З розвитком нових галузей економіки, таких як: цифрова економіка або зелена економіка, можуть з'являтися нові види доходів та виклики для оподаткування. Дослідження можуть допомогти виявити потреби у змінах податкової політики для адаптації до таких змін. Модернізація податкової системи також має спрямовуватися на забезпечення більшої соціальної справедливості та зменшення економічної нерівності шляхом удосконалення системи оподаткування доходів та майна.

Оподаткування юридичних осіб є одним з основних джерел надходження бюджетних коштів для держави. Дослідження механізму оподаткування може допомогти забезпечити економічну стабільність та сприяти розвитку економіки через визначення оптимальних ставок податків, механізму їх збору та ефективного використання податкових пільг. Податкова політика має великий вплив на бізнес-середовище та інвестиційний клімат. Дослідження механізму оподаткування може допомогти виявити оптимальні підходи до стимулювання підприємництва, інвестицій та інновацій через податкові стимули та звільнення від оподаткування. У контексті глобалізації економіки важливо, щоб податкова система країни була конкурентоспроможною і приваблювала інвестиції та бізнес. Дослідження механізму оподаткування може допомогти зрозуміти, яка саме податкова політика сприяє конкурентоспроможності країни. Дослідження механізму оподаткування може допомогти виявити шляхи

уникнення податків та розвинути ефективні методи боротьби з цим явищем. Запобігання уникненню податків може забезпечити більше надходжень до бюджету і підтримати соціальну справедливість.

Оподаткування юридичних осіб є складною та багатогранною проблемою, яка включає в себе різноманітні аспекти, такі як законодавча база, економічні впливи, адміністративні процедури тощо. Системний підхід дозволяє охопити всі ці аспекти та розглянути їх у взаємозв'язку. Дослідження системного характеру дозволяє прогнозувати можливі наслідки різних податкових реформ. Це дозволяє уникнути непередбачуваних наслідків і забезпечити більш ефективне управління. Оскільки оподаткування юридичних осіб залежить від багатьох факторів, таких як: економічний стан країни, галузеві особливості, міжнародні стандарти, соціальні аспекти тощо, системний підхід дозволить враховувати всі ці фактори та їх взаємозв'язки. Системний підхід дозволяє визначити оптимальні рішення в галузі оподаткування, забезпечуючи баланс між потребами бюджету, стимулюванням економічного зростання, забезпеченням соціальної справедливості та збереженням конкурентоспроможності. Отже, застосування системного підходу в дослідженні оподаткування юридичних осіб дозволяє отримати більш комплексний та глибокий уявлення про проблему, що сприяє ефективному управлінню та прийняттю обґрунтованих рішень.

Мета кваліфікаційної роботи. Мета кваліфікаційної роботи полягає в дослідженні теоретичних основ системи оподаткування юридичних осіб, оцінюванні її ефективності, в обґрунтуванні практичних рекомендацій відносно її вдосконалення.

Поставлена мета кваліфікаційної роботи бакалавра визначила завдання, які були вирішені. Серед них:

- окреслені історичні аспекти становлення та розвитку системи оподаткування юридичних осіб в Україні;

- надана характеристика основних податків і зборів, що сплачуються суб'єктами господарювання;
- розкриті проблеми оподаткування юридичних осіб в Україні;
- проведено наліз формування доходів бюджету за рахунок податків з юридичних осіб;
- проведена діагностика стану податкового навантаження на виробничу діяльність підприємств в Україні;
- проаналізоване податкового навантаження на окреме підприємство;
- розглянутий міжнародний досвід оподаткування юридичних осіб;
- розроблені шляхи вдосконалення системи оподаткування юридичних осіб в Україні.
- *Об'єктом дослідження* є економічні відносини щодо сплати податків юридичними особами до бюджетів усіх рівнів.
- *Предметом дослідження* є система оподаткування юридичних осіб в Україні.

Методи дослідження. Під час дослідження були використані методи наукового пізнання: метод історичного, логічного, дедукції та індукції при дослідженні теоретичних основ системи оподаткування юридичних осіб. Під час аналізу формування бюджетів за рахунок податків з юридичних осіб, оцінювання рівня податкового навантаження на виробників використовувалися методи структурування, порівняння, синтезу, аналізу, табличного та графічного представлення результатів дослідження, а також метод кореляційно-регресійного аналізу.

Інформаційна база. Податковий та Митний кодекси України, додаткова законодавча і нормативна база з питань вітчизняного оподаткування підприємств; аналітичні та статистичні дані, що наведені Державною службою статистики України, Міністерством фінансів України, Державною казначейською службою України, Державною податковою службою України на своїх офіційних сайтах; аналітичні дані щодо оподаткування юридичних

осіб у зарубіжних країнах; наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених у заявленій царині.

Обсяг та структура роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (69 найменувань) та додатків на 2 аркушах. Загальний обсяг роботи становить 83 сторінки. Робота містить 8 таблиць, 19 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

у першому розділі **«ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОПОДАТКУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ»** розглядаються історичні аспекти становлення та розвитку системи оподаткування юридичних осіб в Україні; надана характеристика основних податків і зборів, що сплачуються суб'єктами господарювання; розкриті проблеми оподаткування юридичних осіб в Україні;

у другому розділі **«ДІАГНОСТИКА СТАНУ ОПОДАТКУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ»** проведено аналіз формування доходів бюджету за рахунок податків з юридичних осіб; проведена діагностика стану податкового навантаження на виробничу діяльність підприємств в Україні; проаналізоване податкового навантаження на окреме підприємство;

у третьому розділі **«РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ»** розглянула міжнародний досвід оподаткування юридичних осіб; розробила шляхи вдосконалення системи оподаткування юридичних осіб в Україні.

ВИСНОВКИ

Ця кваліфікаційна робота бакалавра полягає в дослідженні теоретичних основ системи оподаткування юридичних осіб, оцінюванні її ефективності, в обґрунтуванні практичних рекомендацій відносно її вдосконалення.

Реформування системи оподаткування юридичних осіб відбувалося в три основні етапи: I етап – формування власної системи оподаткування юридичних осіб; II етап – приведення структури системи оподаткування юридичних осіб у відповідність до ринкових умов розвитку економіки; III етап – удосконалення системи оподаткування юридичних осіб в умовах перехідної економіки; IV етап – сталий розвиток системи оподаткування юридичних осіб. Нами були досліджені особливості усіх виділених етапів розвитку, обґрунтовані причини законодавчих змін.

Основні податки, які сплачують юридичні особи – це податок на прибуток, ПДВ, акцизний збір, ввізне мито, податок на майно. Нами розглянуто характеристику окремо кожного з них у рамках IV етапу становлення та розвитку вітчизняної системи оподаткування юридичних осіб, яку ми охарактеризували як сталий розвиток у рамках чинного в Україні Податкового кодексу.

Проблематика оподаткування юридичних осіб у різних державах досить різноманітна і залежить від різних факторів, таких як: законодавство країни, типи податків, які застосовуються, специфіка галузі бізнесу тощо. Стосовно українського досвіду оподаткування юридичних осіб нами були виокремлені та досліджені наступні проблеми: проблема високого податкового навантаження; складність податкового законодавства; проблема штучної збитковості підприємств; проблема відсутності податкового стимулювання інвестиційного розвитку підприємств; проблеми спрощеної системи оподаткування юридичних осіб тощо.

Фіскальний аспект є дуже важливим під час оподаткування юридичних осіб. Держава оподатковує їхні прибутки, доходи та майно. За питомою вагою у податкових надходженнях зведеного бюджету України лідирує ПДВ – його частка 35,5% у 2023 році. Тенденцію поступового скорочення питомої ваги ПДВ повторює акцизний податок: показник скорочувався з 13,7% у 2016 році до 8,6% у 2022 році. У 2023 році акцизний податок відновив своє фіскальне значення до 11,6%. Податок на прибуток підприємств займає значну питому вагу в податкових надходженнях зведеного бюджету. Впродовж всього періоду дослідження вона досить суттєво коливалася з 7,7% до 11,4% податкових надходжень зведеного бюджету. Дослідження динаміки надходжень податку на прибуток підприємств, а також непрямих податків дозволило нам розробити трендові моделі для прогнозування надходжень цих податків у 2024 році.

Дослідження структури податкових надходжень Державного бюджету України та місцевих бюджетів дозволило зробити висновок, що юридичні особи переважно сплачують загальнодержавні податки до Державного бюджету. До місцевих бюджетів юридичні особи перераховують частково податок на прибуток, акцизний податок з роздрібних продажів, місцеві податки та збори. При цьому, якщо єдиний податок переважно сплачують фізичні особи, то плату за землю та місцеві збори – юридичні особи.

Під час діагностики стану податкового навантаження на виробничу діяльність підприємств в Україні було досліджено, як змінювалися сплати підприємствами податку на прибуток до зведеного бюджету відносно ВВП. Встановлено, що у 2022 році рівень перерозподілу ВВП стабілізувався на рівні 2,52% обсягу номінального ВВП. Підкреслено, що серед усіх платників податку на прибуток найбільше сплачують приватні підприємства. Частка державних підприємств значно скоротилася, натомість зростала частка банківських установ.

Нами також було розраховане податкове навантаження на прибуток підприємств, яке з 2015 року поступово збільшувалося з 8,2% до 11,5% у 2016 році та до 10,9% у 2017 році. З 2018 року податкове навантаження на

прибуток підприємств ще більше зросло через скорочення збитків, що зменшують податкові зобов'язання з цього податку. У 2021 та 2022 роках податкове навантаження на прибуток прибуткових підприємств незначним чином зменшилося.

Стосовно надходжень непрямих податків, у 2022 році вони склали 16,0% обсягу номінального ВВП. Це найбільший показник за весь період дослідження, порівняно із 2016 роком він збільшився на 1,0 відсоткових пункти, порівняно із попереднім роком зростання склало 2,2 процентні пункти. Ми встановили скорочення надходжень непрямих податків до бюджетів усіх рівнів відносно ВВП протягом 2019 – 2021 років.

Розрахунок податкового навантаження на додану вартість в Україні наведений показав наближення результату у 2015 році до нормативної ставки ПДВ, то в подальшому ми бачили скорочення податкового навантаження, особливо у 2020 та 2021 роках. У 2022 році податкове навантаження склало 11,3% загального обсягу кінцевих споживчих витрат, відповідно розмір продуктивності ПДВ збільшився до 56,5%.

Також було проведено аналіз індивідуального податкового навантаження на підприємство ТОВ «Альянс Україна».

Дослідження міжнародного досвіду оподаткування виробників, розкриття проблем та позитивних здобутків зарубіжних країн дозволило нам розробити принципи побудови ефективної системи оподаткування юридичних осіб та власні шляхи її реформування. Серед них:

- необхідно запровадити практику зменшення оподаткованого прибутку підприємств на витрати на інвестиційну діяльність;
- запровадити мінімальну ставку оподаткування прибутку підприємств у розмірі 15% для пріоритетних галузей економіки;
- ввести прогресію в оподаткуванні прибутку підприємств, в результаті якої держава має одержати можливості оподатковувати надприбутки за більшою, порівняно із базовою ставкою податку;

- дозволити підприємствам зменшувати оподатковуваний прибуток на суму недоамортизованих основних засобів до повного погашення минулих капітальних витрат юридичної особи;

- провести податкові аудити у юридичних осіб, що декларують збитки протягом тривалого часу;

- удосконалити роботу із податковими ризиками несвоєчасної та неповної сплати до бюджету податку на прибуток;

- перевести усіх суб'єктів господарювання сфери роздрібної торгівлі на сплату ПДВ;

- усі суб'єкти господарювання сфери роздрібної торгівлі мають здійснювати розрахунки із покупцями із застосуванням реєстраторів розрахункових операцій;

- зменшити базову ставку ПДВ до мінімального рівня, що діє в країнах ЄС;

- запровадити більш високі ставки з ПДВ для товарів, які є шкідливими для здоров'я з метою вивести їх із ринку, наприклад: продукти харчування із вмістом гідрогенезованої пальмової олії;

- посилити кримінальну відповідальність за випадки незаконного відшкодування ПДВ не тільки для платників, але і для посадових осіб ДПС;

- спрощення механізму відшкодування ПДВ у випадку експорту товарів, виробництво яких оголошено пріоритетним для економічного розвитку України;

- забезпечення постійного технічного вдосконалення методів контролю за процесом виробництва та обігу підакцизних товарів;

- забезпечення цифрового маркування підакцизних товарів;

- запровадження більш сучасного технічного забезпечення для більш швидкого та прозорого проведення митних процедур;

- вдосконалення процедур контролю за правильним визначенням митної вартості імпортованих товарів.

АНОТАЦІЯ

Смирнова Р.В. «Система оподаткування юридичних осіб»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності «07072 Фінанси, банківська справа та страхування»

(шифр та назва спеціальності)

за освітньою програмою «Податкова та митна справа».

(назва освітньої програми)

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2024.

У роботі розглядаються історичні аспекти становлення та розвитку системи оподаткування юридичних осіб в Україні; наведені чинні елементи основних податків і зборів, що сплачуються підприємствами; виявлені сучасні проблеми оподаткування юридичних осіб. Проведено аналіз формування доходів бюджету за рахунок податків з юридичних осіб; досліджено стан податкового навантаження на виробничу діяльність підприємств в Україні, а також на окреме підприємство. На підставі дослідження міжнародного досвіду оподаткування юридичних осіб розроблені шляхи вдосконалення системи оподаткування юридичних осіб в Україні.

Запропоновано: зменшувати оподатковуваний прибуток на витрати на інвестиційну діяльність; для пріоритетних галузей економіки запровадити мінімальну ставку податку на прибуток у розмірі 15%; ввести прогресію в оподаткуванні прибутку підприємств тощо.

Ключові слова: податки, податкові надходження, збори, доходи бюджетів, оподаткування підприємств, податки з юридичних осіб.

ANNOTATION

Smirnova R.V. "System of taxation of legal entities"

Qualification work for obtaining a bachelor's degree in the specialty "07072 Finance, banking and insurance"

(code and name of specialty)

under the educational program "Tax and Customs Affairs".

(name of educational program)

Odesa National University of Economics. - Odesa, 2024.

The work examines the historical aspects of the formation and development of the system of taxation of legal entities in Ukraine; the current elements of the main taxes and fees paid by enterprises are given; modern problems of taxation of legal entities are identified. An analysis of the formation of budget revenues at the expense of taxes on legal entities was carried out; the state of the tax burden on the production activity of enterprises in Ukraine, as well as on a separate enterprise, was investigated. Ways to improve the system of taxation of legal entities in Ukraine have been developed on the basis of a study of the international experience of taxation of legal entities.

It is proposed: to reduce the taxable income for expenses on investment activities; to introduce a minimum income tax rate of 15% for priority sectors of the economy; to introduce a progression in corporate income taxation, etc.

Keywords: taxes, tax revenues, fees, budget revenues, corporate taxation, taxes on legal entities.